

BABILON MA IS LEOMLIK?

Az adventista prófécia-szemlélet alapvető problémája, egy hermeneutikai kérdés. A prófécia nem a jövő történelme, hanem a jelen eligazító iránytűje. Nem eseményeket, történelmi helyzeteket oszt meg Isten az emberekkel, hanem bekövetkező és bekövetkezett állapotokat, helyzeteket tárja fel, amivel a helytállásra, a helyes életformára int. Nem előre megírt történelem ez a jövőről, hanem a jelennek szóló, megtérésre indító üzenet. Az adventista prófécia-szemléletben éppen ez a megtérésre indító üdvtörténeti látásmód hiányzik. Egyre inkább a „mi lesz”-re figyelünk és nem arra, aki cselekszik a történelemben. Jósolni akarunk a próféciaikkal és azt keressük, hogy „mikor lesznek meg ezek” (Mt 24, 3) és nem azt hogy „,milyeneknek kell lennünk szent életben és kegyességben” (2Pét 3,11). Így a próféciaik jelenidejűsége sérül. A múltra nézve Istent akarjuk igazolni vele, hogy ezzel bizonyítsuk a jövőről kitalált jóslásunkat.

A prófécia nem a világtörténelemtől szól, hanem az üdvösségtörténetről, ami a világtörténelem végső értelme. Szól a múlttól és szól a jövőről is, nem eseményekről, hanem lelki helyzetekről, de mindig a jelenért szól. A múltból és a jövőből az a fontos Isten szerint, ami a mára vonatkozik, vagyis Péter levele szerint ami „jelenvaló igazság” (2Pét 1,2). A múlt feltárása a történészek dolga, a jövő pedig a jósok vadászterülete. Csak a jelen-központú próféciamagyarázat hiteles. Ha a próféciamagyarázatunkban a múlt eseménytörténetében tévelygünk, vagy a várható jövőről álmodozunk, és a fantáziáinkkal próbáljuk magyarázni azt, amink meg kell lenni, a legfontosabb, a jelen veszik el magyarázatunkból.

A Jelenések könyve képekben kódolt könyv.¹ Megértésének kulcsa egyrészt a szerkezete, másrészt pedig annak a felismerése, hogy szövege, képanyaga az Ószövetségre épül. A könyv szereti a páros képek „fény árnyék” ellentétét. A napba öltözött asszonnyal szemben áll a fenevadat meglovagoló nagy parázna, a báránnyal a sárkány, Isten templomával a Sátán zsinagógája. A két ellentétes tartalmú apokaliptikus város Jeruzsálem és Babilon. Mindkettő a könyv írása idején – talán Kr.u. 95 táján – romváros volt. Így mindenki előtt világos volt, hogy szimbolikus és nem valóságos városokról beszél a könyv. Jeruzsálem a Templom városa volt az Ószövetség szerint, ahol a szövetség ládájának tetején Isten trónusa volt. A könyv, ennek párhuzamaként az Istentől földre szálló Jeruzsálemtől beszél, ahol, már nem lesz templom, „mert az Út, a mindenható Isten és a Bárány annak temploma” (Jel 21,22).

A Babilon-kép, az „ellen-város”, melynek kódját az Ószövetség adja. Az őskép, a Babel tornya, melyhez az őstörténet jeles eseménye, a bábeli nyelvzavar kötődik, aminek mondanivalója az emberi nagyravágyás csődje. A bűnös ember egyik alaptörekvése, hogy a teremtményiség határát áttörve, ne ismerje el Istent, maga legyen életének kizárólagos birtokosa. Olyan szuverén úr legyen, mint Isten. Babel neve az amoriták nyugat-sémi nyelvén Babili, azaz „Istenek kapuja”, amit a Biblia kapcsolatba hoz a héber balal = összezavarni, összekeverni igével. A zűrzavar, az isteni törvényes rend a mispát ellentéte, az istenellenes hatalom jelképe (Ézs 13-14. 47. Jer. 50. Dn 4,27). Jel 17-18 is ilyen értelemben használja ezt a fogalmat.

Babilon és Izrael között a történelem során sokrétű kapcsolat állt fenn. Az Eufrátesz melletti Úr városából származott Ábrahám (1Móz 11, 28.31), a pátriárkák sokáig ápolták a rokoni kapcsolatot (1Móz 24, 28-31), de a honfoglalás után, az akkor meggyengült, a mezopotámiai kultúra szélére került Babilonról nem tesz említést a Biblia. Az új kapcsolatfelvétel Hizkijjáhu vagyis Ezékiás király (Kr.e.716-687) alatt történt meg, babiloni kezdeményezésre. Ézsaiás próféta könyve szerint (39,1-8. v.ö. 2Kir 20,12-19) az asszírok ellen az élami király segítségével fellázadt Merodák Baladán (Marduk-apal-iddina) levelet és ajándékot küld Ezékiásnak. De az ószövetség igazi, megrázó Babilon-képe az újbabiloni vagy káldeus² birodalomhoz, a fogság történetéhez kapcsolódik. Érdemes ezzel a rövid ideig tartó, virágzó hatalommal megismerkedni, ami az ószövetségi próféták érdeklődésének középpontjában áll. Ez volt az ókori Mezopotámia utolsó, helyben létrejött birodalma. Az Újbabiloni birodalom rövid ideig virágzott, nem is egészen kilencven év (Kr.e. 626-639) szabatott néki a történelemből.

Témánk szempontjából az Újbabiloni birodalomban történtek a legérdekesebbek. Assurbanipálnak még sikerült levérnie Merodák Baladán 652-es babiloni lázadását, de a káldeus Nabopolosszár (626-605) arameus katonáiból ütőképes hadsereget szervezett, amely 626 októberében Babilonon kívül is legyőzte az asszírokat és a következő hónapban elfoglalta a babiloni trónt.³Egy különös, eddig nem tapasztalt hatalmi megosztás jött létre. A katonai hatalom a káldeusok kezében volt. Ez az arám nyelvet beszélő törzs még a Kr.e. XII. században kezdett beszivárogni Babilon déli részére és először nemzetségi, majd falusi közösségekben élt, majd fokozatosan beépült a babiloni társadalomba és különösen a katonaság erőtartalékait szolgáltatták.

A gazdasági hatalom a kereskedők kezében volt.⁴ Az Eufrátész és kisebb mértékben a sebesebb folyású Tigris tekinthető a kereskedelem legősibb ütőerének. A folyami kereskedelmet összekapcsolták a szárazföldi szállítással. A legrégebbi jogi emlékeink is több ponton biztosították a kereskedelmé védelmét és szabadságát. Hammurápi törvénykönyvében kilenc rendelet is vonatkozott a folyami hajózásra.⁵ Babilon függetlenségi törekvéseit éppen a gazdasági, kereskedelmi függetlenségre való törekvés motiválta. A Tigrisen és az Eufrátészen folyó kereskedelem mellett egyre fontosabb lett a szárazföldi kereskedelem biztonságának a biztosítása. A föníciai városok, Tírusz és Szidon egyre vonzóbb kereskedelmi partnernek tűntek, hiszen a keletről jött áruknak a Földközi-tenger medencéjében egyre jobb piaca volt. Így a hősiösen harcoló katonák és az ügyesen kereskedő kalmárok egymásra találtak.

A ránk maradt források alapján tudjuk, hogy a káldeus királyok rendkívüli módon támaszkodtak a babiloni papságra. A rendelkezésükre álló hatalommal támogatták a papságot és a régi babiloni istenek kultuszát. Úgy tűnik, hogy a papság volt az az erő, amely a sokszínű és sokféle érdekű babiloni társadalmat összetartotta. Gazdasági hatalmuk is jelentős volt, jelentős uzsoraügyeket bonyolítottak le. Az uzsorások földeket, réteket, kerteket vásároltak fel, amit bérbe adtak. Ők vállalták a király birtokának számító öntözőcsatornák fenntartását, de a csatorna mellett fekvő települések lakosaitól bért hajtottak be a víz használatáért. Így a veterán katonák is, akik szolgálatuk ellenértékéért földet kaptak a királytól, szintén az uzsorások kezébe kerültek. Így Nabopolosszár birodalma a katonák és a kereskedők szövetségén épült fel, amelynek ideológiai irányítói a papok voltak.

A papságnak ez a különleges uralkodói státusza egy különös szertartásban is megnyilvánult. Ez az akitu ünnepe volt, mely Niszán hónapjának első tizenkét napján zajlott. A több részből álló szertartás első mozzanata a király megaláztatása volt. Marduk szentélyében a főpap megfosztotta a királyt Marduk nevében a királyi jelvényektől, a gyűrűtől, a jogartól, a szablyától és a koronától, és arcul ütötte. Ekkor a király térdenállva könyörgött a Mardukot megszemélyesítő pap előtt a következő szavakkal: „Nem vétkeztem, ó Országok Ura, nem voltam hanyag istenségeddel szemben” A főpap Marduk nevében válaszolt: „Ne félj... Marduk meghallgatja imádat. Megnöveli birodalmadat...”⁶ Ez után a király megfogta a Marduk szobor kezét és ezzel egy esztendőre az istenek kezéből ismét megkapta a hatalmat a birodalom kormányzására.

Ez a történeti hármasszövetség emlékeztet a Jelenések könyvének Babilon képére, aminek hatalma a sárkányon, a földből és a vízből feljövő fenevadon nyugszik. Ezek közül az egyik inkább katonai, a másik ideológiai, míg a harmadik gazdasági hatalom.⁷ De hogyan bukott el, ez a látszólag jól szervezett birodalom?

Az Újbabiloni birodalom legnagyobb és legtehetségesebb uralkodója II. Nebukadnecár (605-562) meg tudta őrizni ennek a hármasszövetségnek a meglehetősen kétes belső egyensúlyát, de Dániel könyve is sejtetni engedi, hogy nem volt könnyű dolga (pl. Dn 2, 1 – a király nyugtalansága. Dn 3, 1-ek a Durávölgyi ünnepség öndicsőítése, Dn 4, álma a kivágott fáról stb.). A nagy erejű birodalom gyors összeomlása viszont minden kétséget kizáróan ennek a hármasszövetségnek a felbomlásával magyarázható. Nabunaid (555-538) megpróbált a Szin (holdisten) kultusz megerősítésével a Marduk tisztelet terhétől, ami a papok befolyását biztosította, megszabadulni. Megpróbálta a hatalmas gazdasági erőre szert tévő templomok feletti királyi ellenőrzést gyakorolni.⁸ Ez természetesen a papság felháborodását váltotta ki, ami lázongásokat indított. Marduk papjai Nabunaidot hitetlennek kiáltották ki, aki Téma oázisába, Edomtól délkeletre tette át székhelyét, s itt maradt tíz évig. A babiloni kormányzást fiára, a gyengekezű trónörökösre Belsazárra (Belsar-uccur) bízta. Mivel az uralkodó nem jelent meg az újévi akitu szertartáson, az ünnepet nem tartották meg, amit a papok szentségtörésnek tartottak. Babilon önmagával meghasonlott ország lett. Ennek a meghasonlásnak a tükré a qumráni iratok között megtalált „Nabunaid imája”,⁹ mely arról számol be, hogy az uralkodó hét éven át az emberektől számúzve élt Témában és egy júdeai zsidó jövendőmondó közbenjárására „Isten felém fordította arcát és meggyógyított, és eltörölte bűnömet”. A nagy Babilont létrehozó hármasszövetség összeomlott így elkerülhetetlen volt a felbomlás. Círus (Kürosz) uralomra jutásával Babilon sorsa megpecsételődött.

A város bukása rövid idő alatt és könnyen következett be. Gobüasz (Gubaru) babiloni hadvezér Círushoz pártolt. A fővárosban vak rémület lett úrrá. Nabunaidban nem bíztak, hiába próbálta egyes források szerint helyreállítani az újév-ünnepet.¹⁰ Nabunaid felkészült a támadásra, de Círus seregei Opisznál győztek és ellenállás nélkül bevonultak Szipparba majd Babilonba, megölték Belsazárt. A papoknak és a kereskedőknek már új „megbízhatóbb” katonai szövetséges kellett. Círus a város polgárainak örömujjongása közben vonult be az ősi városba. Támogatói elsősorban a papok és a kereskedők voltak.

Ebben a rövid ideig virágzó birodalomba kerültek fogságba a zsidók. Ez nem rabszolgaságot jelentett, hiszen a fogságba hurcoltak az ország politikai,

vallási és szellemi vezetői voltak. A fogságba vitel első lépése – Dániel és társainak elvitele – azt a célt szolgálta, hogy Babilonhoz hűséges adminisztrátorokat képezzenek. Az ezt követő három fogságba vitel (597, 587, 582) pedig azt a célt szolgálta, hogy a lázongó, taktikázó vezetőréteget távolítsák el az országból. A fogságba hurcoltak száma nem volt túl nagy. Pontos adatait Jer 52,28-30-ban találjuk, s ez mindössze csak 4600 fő. Igaz, hogy ez csak a felnőtt férfiak száma volt. Mégis az elhurcoltak voltak a zsidó vallási és politikai életnek a meghatározó személyiségei.

Az elhurcoltak sorsa a fogságban nem volt elviselhetetlen. Nem telepítették szét őket, hanem saját településeiken belül egy bizonyos önkormányzati függetlenséget élveztek (Ez 3, 15. 8,1. 14,1, 33, 30 stb. Ezsdr, 2, 59. 8, 17). Életükről csak azt tudjuk, hogy hitüket, és ennek alapját, a szent iratokat gondosan megőrizték. „Különösen a szombat és a körülmetélkedés két ősi szokása jutott soha nem látott jelentőségre.”¹¹ Az összetartó közösség az egyre zűravarosabban működő újbabiloni birodalomban nagyon hamar meggazdagodott. A ránk maradt kereskedelmi iratokban gyakran találkozunk zsidó nevekkal.

Círus győzelmével beköszöntött a vallásszabadság. Az uralkodó politikai okokból megmaradt Marduk tisztelőjének, de minden vallásos kérdésben türelmet gyakorolt. Néhány hónappal Babilon elfoglalása után kibocsátott kiáltványában győzelmének okát abban látta, hogy Nabunaid „elmozdította az istenek képmásait trónjaikról és másolatokat tétetett helyükre (...) Urban és a többi szent városban azokhoz nem illő kultuszt vezetett be”.¹² Círusz babiloni uralkodásának első évében (538) rendeletet adott ki arról, hogy a zsidó gyülekezetet állítsák helye és a templomi kultuszt újítsák fel Jeruzsálemben. A Bibliában erről két tudósítás is szól (Ezdr. 1,2-4. és 6, 3-5), aminek hitelességében nincs okunk kételkedni.¹³ Meglepő viszont, hogy a korábbi várakozás, reménykedés ellenére nagyon kevesen tértek haza. Palesztina messze volt, a régi emlékeket csak a legidősebbek őrizték, az utazás fáradtságos volt és a kimenetele is bizonytalan volt. Hiszen a Babiloniak Jeruzsálemet és a júdeai városokat lerombolták. Ezzel szemben sok zsidónak sikerült jó elhelyezkedni, meggazdagodni a hanyatló Babilonban. A befolyásos, gazdag zsidók szívesen támogatták a templom felépítését pénzzel (Ezdr 1,4.6), de hazamenni nem akartak. Josephus Flavius szerint „sokan Babilonba maradtak, mert nem akarták otthagyni vagyonukat”¹⁴

Ebben a helyzetben szól bele Ézsaiás és Jeremiás könyve szerint a prófétai ige, amire a Jelenések könyve is utal: „*Elesett, elesett a nagy Babilon, amely ördögök lakhelyévé lett, és minden tisztátalan lélek, minden tisztátalan állat és*

minden utálatos madár rejtekhelyévé lett, Féktelen paráznaságának borából ivott minden nemzet, vele paráználkodtak a föld királyai, és eldözsölt javaiból gazdagodtak meg a föld kereskedői". (Jel 18, 2-3). Bár a Jelenések könyve közvetlen idézetet nem, vagy alig tartalmaz, lehetetlen itt nem észrevenni a történeti Babilon bukásával kapcsolatos párhuzamot, aminek háttérében a vallási zűrzavar állt. A ránk maradt Nabunaid ima is sejteti, hogy ez az első században ismert volt. Hasonló prófétai képet találunk Ézsaiás prófétánál Edom (Ézs 34,11-15) és Zofóniásnál (2,13-15) Ninive pusztulására. Ézsaiás és Jeremiás könyve Babilon pusztulására is ugyanezt a toposzt használja (Ézs 13,21-22; Jer 50, 39; 51,37), de Báruk könyvében (4,35) is megtaláljuk a párhuzamosát.¹⁵

A Jelenések könyvének ószövetségi párhuzamaival kapcsolatban megszívlelendő Karner Károly¹⁶ megjegyzése: „A Jelenések könyve tele van ószövetségi utalásokkal: a szerző az Ószövetségből vett képekkel és kifejezésekkel írja le, illetve érzékelteti olvasói számára látomásait, amelyeknek képei egyébként szinte leírhatatlanok és értelmükben felfoghatatlanok. Ez fokozott mértékben áll a 18. fejezetre: itt az ószövetségi kifejezések, képek és utalások a szokottnál is jobban torlódnak, úgyhogy a fejezet mondanivalója csak akkor válik igazán érthetővé az olvasó számára, ha a kifejezések, képek és utalások eredeti jelentőségét állandóan szem előtt tartja és tekintetbe veszi. Ehhez hozzá kell venni még egy mozzanatot: azok az ószövetségi jövendölések, amelyek egykor Babilonra, Ninivére vagy Tiruszra vonatkoztak, és amelyeket János felhasznál látomásainak szemléltetéssé tételéhez, nem veszítették érvényüket azzal, hogy Babilon, Ninivé vagy Tirus valóban elpusztult. Pontosabban 'beteljesedésükkel' nem szűntek meg magasabb síkon érvényesnek lenni és ezen a magasabb síkon teljesednek be és válnak teljesen érvényesekké. Erről a magasabb szintű beteljesedésről szól János látomása.”

Mit jelent kifutni Babilonból? Erre az ószövetségi tipologikus előkép adja meg a választ. Ez a vers gazdag ószövetségi párhuzamokban. A Nestle-Aland szöveg¹⁷ széljegyzete ezen a helyen Jeremiás 51,45. 6.9; 50, 8. Ézs 48,20. 52,11, valamint az Újszövetségből 2 Kor, 6,17-re és 2Ján 11.-re utal.

Vizsgáljuk meg az ószövetségi utalásokat. Bennünket a Jeremiási és az Ézsaiás könyvből való párhuzamok érdekelnek első helyen, amelyek mind a felbomló, Isten által megítélt újbabiloni birodalom felbomlásáról szólnak. Isten népét azért kellett határozott prófétai üzenettel felszólítani, mert kényelemszeretete, gazdasági, társadalmi és politikai érdekei Babilonhoz kötötte a népet. Nehéz volt Isten ügye előrehaladásáért elvállalni egy rommá lett

országban a jeruzsálemi nyomort. Ahogy egykor a próféták sürgették a népet a menekülésre a pusztulásra ítélt Babilonból, úgy utasítja Isten szózata az utolsó idők gyülekezetét Babilon elhagyására.

Jeremiás így ír a Babilon pusztulásáról szóló énekében: „*Megbüntetem Bél Babilonban, és kiveszem szájából, amit elnyelt. Nem özönlenek hozzá többé a népek, Babilon várfala is leomlik. Jöjj ki onnan, népem! Mentse mindenki az életét, hogy el ne érje az Úr haragja!*” (Jer 51,44-45). Isten ítélete első helyen a babiloni Bél sújtja. Ez Marduknak volt a méltóságjelző címe (Ézs 46, 1. Jer 50,2) és ugyanaz volt a jelentése mint a héber baal-nak (= úr, gazda). Párhuzamban van ezzel a Nabunaid alatt kialakult vallási meghasonlás. Ennek az éneknek az eleje is azt tanácsolja Isten népének, hogy „*Meneküljétek Babilonból, ments mindenki az életét, ne vesszete el az ő bűneik miatt*” (Jer. 51, 6). Később pedig a hazatérés parancsának hátterén jelentkezik Babilon végső romlása. „*Gyógyígtattuk Babilont, de nem gyógyult meg. Hagyjátok hát, menjen mindenki a hazájába! – mert égig ért ítélete, a fellegekig emelkedett*” (Jer. 51, 9). Az 50. fejezet Babilon elleni próféciája is tartalmazza ezt a felszólítást: „*Bujdossatok el Babilonból, távozzatok a káldeusok országából. Legyetek olyanok, mint a kosok a nyáj előtt! Mert én nagy népek tömegét indítom és hozom Babilon ellen észak földjéről*” (Jer 50,8-9). Cirusz északról foglalta el Babilont (v.ö. Ézs 41,15-19), és ebben a prófétai énekben is Babilon bukása összekapcsolódik egy jelentős vallásos motívummal. (*Elfoglalják Babilont! Megszégyenül Bél, összetört Marduk: megszégyenültek szobrai, összetörték bálványai. 2. vers*).

A „fussatok ki belőle én népem” motívumra még érdekesebb párhuzamokat találunk Ézsaiás könyvének második felében. Izrael szabadulásáról szóló költői igehirdetés azzal a felszólítással zárul, hogy a hűségeseknek menekülésszerűen el kell hagyni Babilont, a száműzetés földjét. Ez a menekülés örömujjongásra ad okot. „*Menjétek ki Babilonból, fussatok ki a káldeusok közül! Ujjongó hangon mondjátok el, hirdessétek és terjesszétek a föld határáig! Mondjátok: Megváltotta az ÚR szolgáját, Jákobot*” (Ézs 48, 20). És 52. fejezete, mely a negyedik Ebed Jahve ének (Ézs 52,13-53,12) bevezetője a babiloni fogságból való szabadulás örömét hirdeti. Ebben is megtaláljuk a Babilon elhagyására felszólító parancsot: „*Távozzatok, távozzatok, vonuljatok ki onnan, tisztátalan dolgot ne érintsetek! Vonuljatok ki belőle, tisztítsátok meg magatokat, akik az Úr edényét hordozzátok*” (11. vers).¹⁸ Ha az Ebed Jahve dalt bevezető prófétai költeményt nézzük, hamar rájövünk arra, hogy itt nem helyváltatásról, hanem gondolkodásmódbeli megújulásról van szó, melynek bilincseit magunknak kell megoldani (Ézs 52,2),

amit nem ide-oda futkározva lehet megtenni (v.ö. 12.v)¹⁹ hanem úgy, hogy felfedezi újra a nép, hogy Isten a vezető, aki jelen van a nép életében (6. vers). Már Szent Ágoston is megjegyezte ezzel az igével kapcsolatban: „Ezt a prófétai parancsot lelki (azaz átvitt) értelemben kell felfogni, hogy tudniillik ennek a világekorszaknak a birodalmából, amely valóban gonosz angyalok és emberek társulása, a szeretet által munkálkodó hit lépteivel az élő Istenhez menekülünk.”²⁰

A Babilonból való menekülés a bűnnel való szakítás jelképe lett az Újszövetségben. Erre utal vissza Pál is, amikor a keresztényeknek a világi szokásokkal, gondolkodásmóddal való szakításáról beszél (2Kor 6,17) és a Zsidókhoz írt levél is utal erre a szakításra visszautalva Jézus keresztjére, aki a táboron kívül feszítettet meg (Zsid 13,13). Jézus is beszél a nagy eszkatológiai beszédében is utal egy nagy menekülésre, kifutásra (Mt 24, 15-22. Mk 13, 14-20. Lk 21,20-24)²¹ Ennek a prófétai ígének a hatására hagyták el az ostromlott Jeruzsálemet a keresztények. Minden kifutás, menekülés áldozatokkal jár. A Babilonból való kifutás tipológiai párhuzama az, hogy a zsidók fogságban meggazdagodott népe nem akart a kirabolt, tönkretett Palesztinába hazamenni, nem akarja vállalni az ügyért a régivel, a megszokottal és kényelmessel a szakítást. A Babilonból való menekülésnek a képe maradandó tanulságokat hordoz. Célja, hogy a gyülekezet ne keveredjen bele és ne osztozzon Babilon bűneibe, hanem őrizze meg tisztaságát, mert csak így menekülhet meg Isten ítélete elől. Krisztus visszajövetele előtt ismétlődik Babilon gazdagságának, nagyszerűségének a kísértése, melynek gazdasági, politikai és vallási bilincseit kell magunkról lerázni.

A kereszténység csalódásokból született. A tanítványok, amikor Jézust elkezdték követni, nem a keresztben reménykedtek. Hiába idézte Jézus az ószövetség prófétai ígét a szenvedő Messiásról, hiába jelentette ki nekik előre szenvedéseit ők mégis csalódtak. Az Emmausba induló tanítványok még a feltámadás napján is így sóhajtoztak „*mi abban reménykedtünk, hogy ő fogja megváltani Izraelt*” (Lk 24,20). Amikor a tanítványok a Tibériás tengernél újra megkeresték az elhagyott csónakjaikat, meg a parton hagyott hálót és Jézus új csodálatos halfogást adott nekik, hiába lobogott a parton a tűz és sült a hal, meg a kenyér, „*a tanítványok közül azonban senki sem merte őt megkérdezni: ki vagy te? Tudták ugyanis, az Úr ő*” (Ján 21,12). Ez a csalódott, gyanakvó ember reakciója. A csalódás egészen a mennybemenetelig elkísérte a tanítványokat. Péter a mennybe készülő Feltámadottól kérdezi: „*Uram, nem ebben az időben állítod fel újra a királyságot Izraelnek?*” Jézusnak ezt a hamis várakozást kemény szavakkal kell visszautasítani: „*Nem a ti dolgotok, hogy olyan időkről és alkalmakról tudjatok, amelyeket az Atya a maga hatalmába helyezett*” (ApCsel 1,7).

A keresztyénség az apostoli kortól fogva a prófétai igével visszaélve szeretne előre látni. De a prófétai ige nem a jövő várható történéseit mondja el, hanem a célra, a megváltási terv beteljesedésére irányítja a figyelmünket. A h. n. adventista egyház is egy olyan 19. századi ébredési mozgalomból született, amelyik a próféciák gondos tanulmányozása során úgy vélte, hogy megfejtette Jézus visszajövetelének pontos idejét. Vártak és csalódtak. Mi a csalódottak maradékai vagyunk. De vajon végiggondoljuk-e azt hogy Isten miért engedte meg, engedi meg ma is, ezeket a csalódásokat? Hisszük, hogy egyházát Jézus Krisztus vezeti, de vajon tudatosult-e bennünk, hogy a csalódásainkban mire akar tanítani minket Isten? Igen biztos nálunk a prófétai beszéd? Figyelmezzük-e rá? Vajon a Biblia prófétai kijelentéseit úgy használjuk-e mint a vándor a következő lépést megvilágító szövétneket, és az irányt mutató hajnalcsillagot?

Pedig, ha valamikor, akkor ma prófétai látásra lenne szükségünk, hogy az ige szövétneke megvilágítsa a következő lépést. Szükségünk volna a hajnalcsillagra is, hogy el ne tévesszük az irányt. Ma a keresztyénség van válságban, nem egy egyház vagy egyházcsoport.

A keresztyénség – krisztuskövetés. Nem szervezeti, teológiai, hagyományörző tevékenység, hanem életforma. A keresztyénségnek, mint életformának az a jellemzője, hogy Jézus jelenlétének tudatára épül, mi pedig csak Jézus hiányát éljük meg bomladozó, egyre jobban céltalanná váló közösségeinkben. A Biblia szerint a keresztyén a másikért itt élő ember. Ez a keresztyén önértelmezésünk került a krisztusitól idegen mindennapi életünk során válságba.

Sokszor eszembe jut egy régi csacska vicc. Egy ejtőernyős rosszul számítja ki az ugrást és egy nagy fa tetején fennakad. Sebaj – gondolja – előveszi a mobil telefonját, hogy a mentőszolgálatot értesítse. Megkérdezi a báméskodó embereket:

- Mondják, hol vagyok, a mentősöknek mit mondjak?
- A fán, - mondja egy tisztos férfiú a báméskodók közül.
- Mondja maga nem pap? – kérdezi a fán vergődő ejtőernyős.
- Miért? – kérdezi meglepetten a báméskodó.
- Mert igazat mond, de semmit nem tudok kezdeni vele.

A keresztyénség válságának az az oka, hogy a velünk járó Jézus nem látszik, mert eltakarja kicsinyhitűségünk. Ezért lesz hiteltelenné szánkban a prófétai beszéd. Eltűnt a másik az életünkből, szingli keresztyének akarunk lenni

Miért omlik le a modern Babilon? A mai Babilon sem más, mint egy gazdasági, katonapolitikai és ideológiai-vallási hármasszövetség, aminek sokféle formája hálózta be a társadalmakat. Isten népét ma is figyelmezteti, buzdítja a második angyali üzenet (Jel 14, 8 – Jel 18, 1-4), hogy fussanak ki ebből a düledező hamis hármasszövetségből, ami egyéni, társadalmi életünket átszövi.

Miben mutatkozik meg a leomlás fenyegető közelsége? Az ember teremtésbeli helyzete a kozmoszban megingott. Ökológiai válság: a gazdasági,

katonai érdek felülírja a természet védelmét. Társadalmi válság: faji diszkrimináció, migráció, helyi háborúk Vallási világ : a világvallások radikalizálódása, vallásszerű ideológiák, politikai vallásosság. Mentális problémák: depresszió, kábítószeres, tudatmódosítás Az etikailag a világot felelős ember szembefordult teremtésbeli szerepével és kimozdult a mindenség gyújtópontjából. Nem műveli és őrzi a földet, hanem rongálja és kizsákmányolja. Nem a szeretet uralmát gyakorolja, hanem uralkodni szeret a másik emberen. Istenbe vetett bizalma helyett önmagában bíz. Leomlik a modern Babilon, mert önmagával meghasonlott.

Kereszténységünk időzavarban van. Jézusról csak múlt időben tud beszélni, vagy jövő időben és elfelejti azt, hogy „Jézus az, aki nem megy el” (William G Johnson), mert ő megígérte, hogy velünk marad a világ végezetéig (Mt 28,20). A mai keresztények azokról a régi szép időkről nosztalgiáznak, amikor a Mester itt járt a földön és közben egyre jobban elfelejtik, hogy ma is itt van köztünk, ma is lehet krisztusi módon élni a másféle világ másféle körülményei között. A kereszténység nem disszidálás a múltba, a kilátástalannak tűnő jelen nehézségei előtt, nem is álmodozás egy soha nem látott csoda-országról, hanem Jézus követése a mai élet megváltozott élet körülményei között.

Ha a kiábrándító valóság próbái között elfogy a kereszténységnek a nosztalgikus múltba vágyódása, akkor álmodozni kezdünk a jövőről. Íróasztalok fölé görnyedve csodálatos missziói stratégiákat találunk ki és megtervezzük azt, hogy hogyan fogjuk kereszténnyé tenni rövid idő alatt az egész világot, természetesen Isten segítségével. Segítségül hívjuk szent mázzal leöntve a modern üzleti gyakorlat manipulációs technikáit és a Szentlélek számára modernebbnél modernebb programokat írunk. Ennek indoklására a Biblia általunk jövődöléseknek tartott szakaszait kezdjük magyarázgatni. Belőlük próféciái horoszkópokat készítünk, amivel meg lehet mondani előre a jövőt. Ezeket a bulvár-sajtó szenzáció-hajhászó újságcikkeivel igazoljuk, és arról kezdünk filozofálni, hogy hogyan is lesz a nagy nyomorúság, vagy a vasárnap-törvény, hogy a többi divatos mumust ne is említsem. És rendre csalódunk, pedig a Biblia szerint a jövő – nem a holnap, hanem a célba érkezés – biztos: Jézus visszajön.

Igen biztos nálunk a próféta beszéd? A múlt – biztos. Isten vezetett minket sok viharon és megpróbáltatáson át. A fogyasztói társadalom süket konformizmusában lassan elfelejtjük régi tapasztalatainkat. A jövő, a cél közelít hozzánk, Jézus biztosan jön. A kérdés a jelen, az örök „ma” amikor meg kell hallanunk az Úr szavát (Zsid 3,15). Erre való a próféta látás, amit Isten éppen azért ad, hogy a múlt feletti búsongás és a jövőről való álmodozás helyett eligazodjunk Isten megváltási tervében. Így lesz a próféta beszéd világító szövegnek, ami a következő lépést megmutatja, hogy elkerülhessük a csapdákat,

és így lesz a reménység hajnalsillaga, mely megmutatja a célt, a biztos jövőt: Jézus értünk jön.

Aki a jövő bekövetkezendő eseményeit akarja megjósolni a prófeciákból, az eltéved. Csak az érdekli, hogy mi lesz holnap és egyre kevésbé veszi észre, hogy mit kell tennem ma, hogy az Eljövendő értem jöhessen. Egy nagyon különös lelki helyzet áll elő, amit prófétai pánik-betegségnek nevezhetünk. Egyrészt elhalunk a félelem miatt és azoknak várása miatt, ami a földre jön (Lk 21,26). Jézus visszajövetelét eltakarják előlünk a megpróbáltatások. A reménység hirdetése helyett a rettegéssel, ijesztgetéssel akarunk reménységre hangolni embereket. Pedig Jézus nem azokért jön, akik így kiáltanak a kősziklákhöz: „*Essetek ránk és rejtsetek el minket a királyi trónuson ülő arca elől, és a Bárány haragja elől*” (Jel 6, 16). Miközben a jövőről fantáziálunk egyre kevésbé hisszük, hogy Jézus akkor is mindenható urunk marad, aki velünk van a világ végezetéig, amikor „*az egek recsegve-ropogva elmúlnak, a föld és a rajta lévő alkotások is megégnek*” (2Pépt 3, 10).

A próféciai pánikbetegség második fázisa: a közömbös langymelegség, Laodicea állapota. Mennél több jel mutatja, hogy Jézus hamarosan visszajön, annál mélyebben alszunk, és nem veszünk észre semmit sem, úgy, mint a vőlegényt váró szüzek az éjszakában (Mt 25, 1-13). Addig jövendölgetünk a bekövetkezendő eseményekről, amíg mindenkinek a bizalma meg nem rendül a sok-sok csalódás miatt. A végidők válságáról beszélünk, és földi menyországocskánkat építgetjük, miközben csodálkozunk azon, hogy szavaink nem érnek célba.

Ez a betegség tükröződik a magyar kereszténységben is. Egy evangélikus szociológiai felmérés szerint Magyarország lakóinak közel fele a maga módján vallásos. Ez az úgynevezett pláza-vallásosság. Ami tetszik a kereszténységből, azt követem, de inkább a másiktól követelem meg, hogy velem szemben gyakorolja. Ma országunk lakosságának kevesebb, mint 10%-a jár templomba. A magukat vallásosnak tartó emberek egyre ritkábban éleik az úrvacsorával, mert nem tartják magukat bűnösnek. Közben a prédikáció iránti közönyösség szemlátomást nő. A bibliaolvasás, imádság mennyisége és minősége csökken. Erre a betegségre csak egy gyógyszer van: a helyes, Ige szerinti prófétai látás, amit Jézustól tanulhatunk meg.

Babilon biztosan leomlik. A Bábeli torony sem érte el az eget. A kérdés az, hogy ránk dől-e vagy sem? Ez a jelenünk kérdése. Erről kell prédikálni és nem a futurologikus fantáziánkkal az elképzelt jövőről. Mert a jövő – Jézus visszajövele – biztos. A bizonytalan ma van, hogy hogyan döntök, kinek a tulajdonjelét veszem magamra? Ezt nem az dönti el, hogy szombatban bemegyek-e a munkahelyemre vagy sem, még az sem, hogy mit hiszek egy elképzelt vasárnap-törvényről vagy a nagy nyomorúságról, hanem az, hogy Jézus keskeny útján járok-e az Isten törvénye szerint, hogy szövetséges társam-e a Krisztus? Babilon biztosan leomlik, mert mi emberek aláaknáztuk, de hogy rám dől-e vagy Jézus az én szövetséges társam véd-e vagy sem, az a ma döntésétől függ.

-
- ¹ SZIGETI Jenő: A hármass angyali üzenet. Heted7világ. Bp.2003. – u.ö: A Jelenések könyve. Arany Forrás, Bp., 2007.
- ² Mivel a káldeusok adták az országot vezető koronás főket ezért szokás Káldeus Birodalomnak nevezni.
- ³ WISEMAN, D. J: Chnicles of Chaldean Kings (626-556) in the British Museum, London, 1956. 50-55 old. – Magyarul: HARMATTA János (szerk.) Ókori keleti történeti chrestomathia. Tankönyvkiadó Bp. 1965. 217-225.
- ⁴ KLÍMA, Josef: Mezopotámia. Ősi civilizáció és kultúra a Tigris és az Eufrátesz mentén, Gondolat K.- Madách K. Bp.- Bratislava 1983.
- ⁵ HARMATTA J. i.m. 124-150. v.ö 234-240§ 275-276.§
- ⁶ Az ünnepség leírása: ELIADE, Mircea: Vallási hiedelmek é eszmék története Osiris - Századvég K. Bp. 1994. I.68-70.- Frankfort, H: Kingship and the Gods, 320.
- ⁷ Erről bővebben: PAULIEN Jon: A végidőről szóló bibliai tanítás. Advent K. Bp. 1998. 107-118. – SZIGETI Jenő: A hármass angyali üzenet. Heted7világ. Bp. 200361-63.
- ⁸ DANDAMAEV, M. A.: Neo-Babylonian Societyand Economy. In. BOARDMAN, J. et. al.,eds. *The Cambridge Ancient History*, vol. III/2, Cambridge University Press, 1991. pp. 252-275.
- ⁹ 4Q242. - 4QOrNab. - 4QprNab. KOMORÓCZY Géza: Kiáltó szó a pusztában. A holt-tengeri tekercsek. Osiris K- Bp. 1998. 174-179. – VERMES Géza: A qumráni közösség és a holt tengeri tekercsek története. Osiris K. Bp. 2005. 37.114.
- ¹⁰ HARMATTA J. i.m. 237. – BRIGHT, J. 347-348 – v.ö. 40. sz. jegyzet (508. old)
- ¹¹ BRIGHT, J. i.m. 337. „A fogságból és közvetlen a fogság utáni időkből származó különböző bibliai szakaszok szerit a szombat megtartása a szövetségi hűség legfőbb bizonyítéka (pl. Jer 17,19-27. Ézs 56,1-8 58, 13. stb.) örök „jegy” a teremtés óta (1Móz 2,2).”
- ¹² WEISSBACH, F. H: Die Keilenschriften der Achämeniden. Leipzig, 1911. 2-8 – magyarul: HARMATTA J. 306-308
- ¹³ A hitelessége felőli vitáról: BRIGHT, J. i.m. 509. old. 43. jegyzet. Elemzése: 348-350.
- ¹⁴ Ant. XI. I,3. - JOSEPHUS FLAVIUS: A zsidók története (XI-XX. könyv). 2. kiad. Gondolat K. Bp. 1983. Ford. Révay József.
- ¹⁵ „Elveszem tőle népes lakossága felett érzett büszkeségét, és ami benne csodálat tárgya volt, azt kell gyászolnia, mert tüzet bocsát rá az örökkévaló hosszú időre, és örökre démonok lakóhelyévé teszi.” (4, 34-35). Deuterokanonikus bibliai könyvek a Septuaginta alapján, a Magyar Bibliatársulat megbízása alapján a Magyarországi Református egyház Kálvin János Kiadója. Bp. 1998.
- ¹⁶ KARNER Károly: Apokalipszis. Fordítás és magyarázat. 1. kiad. Bécs, 1974. 2. kiadás, Bp. 1990. Evangélikus Sajtóosztály. 178. old.
- ¹⁷ NESTLE, Eberhardt – ALAND, Kurt: Novum Testamentum Graece, 26. kiadás, Deutsche Bibelstiftung, Stuttgart 1979. 668. old
- ¹⁸ Itt a Nebukadneccar által Jeruzsálemből elrabolt szent edényekről van szó (2Kir 25,14-17. Dán 1,2; 5,2. Visszaadásukról tudósít Esdr. 1,7-11.
- ¹⁹ Ellentétben az Egyiptomi szabadulással 2Móz 12,11; 13,21).
- ²⁰ Szent Ágoston? De Civitate Dei. XVIII.18. -
- ²¹ FORD, Desmond: The Abomination of Desolation in Biblical Eschatology. University Press of America, Washington D. C. 1979.